

ПРЕСЦЕНТЪР И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕНОСТТА

Все повече фирми развиват собствени стажантски програми.

Едва 4 % от фирмите разчитат само на държавно финансирани стажантски места.

Липса на средства спира бизнеса да наема стажанти, а те не са съгласни да работят без пари.

89% от българските работодатели предлагат или са предлагали стажантски места, като 26% от тях имат собствена стажантска програма, а 57% приемат стажанти, без за целта да са създали специално разписана програма. Само 4% признават, че ползват само финансирани от държавата стажантски програми.

Това показва проучване на Българската стопанска камара за отношението към стажовете и тяхната ефективност. В периода август-ноември 2012 г. 512 работодатели и 587 млади хора (стажанти и/или кандидати за стаж) се включиха в анкетата.

През последните 12 месеца 71% от анкетираните работодатели са приемали стажанти, а останалите 29% обясняват решението си да не предоставят места за стажуване с:

- Липса на финансови възможности (22%),
- неясноти (празноти) в трудовото и осигурителното законодателство по отношение на стажантите (16%),
- липса на качествени кандидати за стаж (13%),
- несериозно отношение на стажантите към възложените им задачи (12%),
- липса на подходящи условия (оборудвани работни места) за наемане на стажанти (11%),
- необосновани претенции от страна на стажантите (9%),
- липса на мотивация у служителите им за работа със стажанти (8%),
- липса на подходящи наставници (7%),
- липса на информация как да се назначи стажант и липса на подходящи дейности, които да се възложат на човек с малко стаж и кратък престой във фирмата (2%).

В същото време, стажантите се оплакват, че по време на стажа си не са имали наставник и се е налагало да се самообучават (23%), че не са им били делегирани отговорности, въпреки проявеното от тях желание (22%), и че са вършили основно нискоквалифицирана работа, неотговаряща на специалността им (16%). Други оплаквания са от несериозно отношение към уменията на стажанта (14%), незачитане или нетърсене на неговото мнение (13%) и липса на придобивки (11%). Само 1% от стажантите твърдят, че са напълно доволни от стажа и че всичко им е харесало.

Най-голям дял (41%) от работодателите, които са наемали през последната година стажанти, са го правили **за период до 1 месец**, следва групата на работодателите (31%), които осигуряват по-продължителен стаж (3-6 месеца). 17% от анкетираните осигуряват стажуване в период от 2-3 месеца, а 11% - повече от 6 месеца. В преобладаващата част от случаите **дневната заетост на един стажант** е между 4 и 8 часа, но не са малко анкетираните (7% от стажантите и 6% от работодателите), които отчитат заетост, по-дълга от 8 часа на ден.

По отношение на заплащането позициите на двете анкетирани групи са сходни, като преобладават мненията, че е необходимо **стажантският труд да бъде възмезден**. 47% от стажантите и 37% от работодателите уточняват, че следва да се заплаща само по-продължителен стаж – над 3 месеца. Нито един от анкетираните стажанти не е съгласен да работи без заплащане, докато 17% от работодателите са на противоположното мнение. В същото време, 55% от стажантите декларират, че не са получавали заплащане за труда си по време на стаж, 25% са работили по трудов договор, а 20% - по граждански договор (хонорар). Сходни са и процентите в анкетата за работодатели – 45% не са изплащали възнаграждения на стажантите си, 27% са го правили по силата на трудов договор, а 28% - чрез граждански договор. Най-често (52-56%) **размерът на стажантските възнаграждения** е в границите между 100 и 300 лв., следват тези между 300 и 500 лв. (33-44%), не са малко и случаите на заплащане в размер между 500 и 700 лв. (4-11%).

Работодателите обикновено компенсират липсата на възможности за заплащане на стажантския труд с **предоставяне на определени придобивки**. Най-често това са техническо оборудване (33%), обучения (31%), безплатна храна (10%), служебен мобилен телефон (7%), работно облекло (7%), медицински грижи (7%) или служебен транспорт (5%).

На въпрос **„Ползвали ли сте възможностите по финансирани от държавата стажантски програми през последните 12 месеца?“** всеки втори (53%) анкетираният работодател отговаря отрицателно, едва 11% - утвърдително, а други 11% изразяват намерение да се възползват, макар че още не са го направили. 21% твърдят, че нямат информация за такива програми, а в 4% от случаите отговорът е „Не се интересувам от „държавни“ стажантски програми“. Според две/трети от анкетиранияте, държавата трябва да финансира стажантски програми, независимо от произхода на средствата, а между 13 и 22% уточняват, че подобно финансиране трябва да става само при наличието на донорски средства (от европейски и други фондове). Само 6% от работодателите и 2% от стажантите не одобряват идеята за държавно финансиране на стажуването.

Участвалите в проучването работодатели бяха помолени да оценят по шестобалната система качествата на своите стажанти по следните критерии (вж. Таблица 1). Данните показват, че преобладаващата част от работодателите оценяват нивото на своите стажанти като добро и по-ниско от добро. Отличните оценки са сравнително малко – 7% от всички. Работодателите се въздържат да бъдат максималисти и по отношение на лошите оценки, които са едва 3%. Най-високо е оценено желанието на стажантите за придобиване на нови знания и умения, желанието за професионално развитие и дигиталните компетенции. Като „добро“ е оценено нивото на знания, креативното мислене, езиковите компетенции и готовността за активно включване в трудовия процес (проактивно поведение). Като незадоволителни са оценени нивото на умения, трудовите навици, комуникационните компетенции и уменията за работа в екип. Най-слаба е оценката за способността на стажантите за справяне с конфликти и рискови ситуации, което може да се обясни с липсата на практически опит.

Задача да оценят своите работодатели и ментори получиха и участващите в анкетата стажанти (вж. Таблица 2). По-големият процент от анкетиранияте стажанти оценяват нивото на проведенения стаж като отлично, много добро или добро. Най-голям ефект от стажуването младите хора усещат по отношение на придобиването на практически знания и умения, различни от тези в университета или училището. Отлична оценка стажантите дават, също така, за възможността да се сблъскат с реални ситуации в практиката, да усъвършенстват комуникационните си способности и да получат конкретни отговорности и задачи. С „много добър“ стажантите оценяват усвоените умения да отстояват професионални позиции и уменията за работа в екип. Като „добро“ е оценено нивото на придобитите трудови навици, усъвършенстването на нивото на владеене на чужд език и дигиталните компетенции. Най-лоша оценка получават работодателите за недопускането на стажантите в екипната работа и при вземането на решения.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕТО

Таблица 1: Оценка на работодателите за качествата на стажантите

	Отлично	Мн.добро	Добро	Средно	Слабо	Лошо
Желание за придобиване на нови знания и умения	13	39	26	13	9	0
Желание за професионално развитие	19	35	23	13	10	0
Дигитални компетенции	7	26	23	19	19	6
Ниво на знания	3	16	36	23	19	3
Готовност за активно включване в трудовия процес (проактивна позиция)	10	16	32	29	13	0
Креативно и иновативно мислене	10	10	29	19	29	3
Езикови компетенции	7	19	26	19	23	6
Ниво на умения	3	12	19	44	16	6
Трудови навици	7	3	17	36	30	7
Комуникационни компетенции	3	13	19	42	23	0
Умения за работа в екип	3	17	30	37	13	0
Справяне с конфликти и рискови ситуации	3	6	23	23	39	6
СРЕДНА ОЦЕНКА:	7	18	25	27	20	3

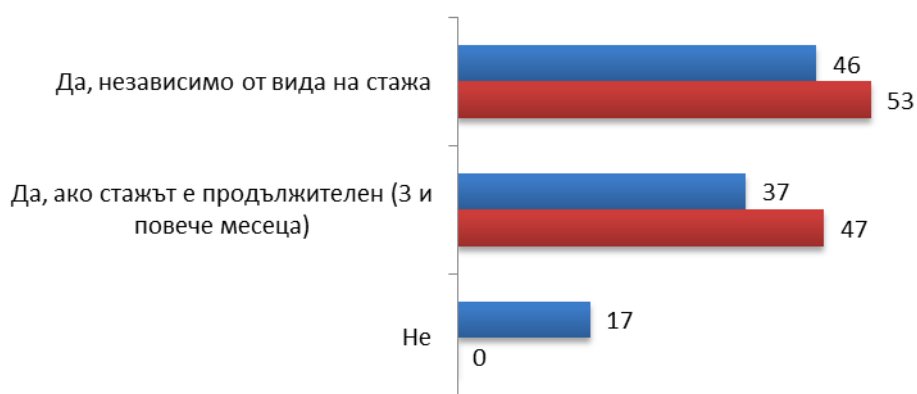
Забележка: Посочените данни в тази и в следващата таблица са в % от получените отговори.

Таблица 2: Оценка на стажантите за качеството на стажа

	Отлично	Мн.добро	Добро	Средно	Слабо	Лошо
Придобих нови знания, различни от тези в университета/училището	46	15	15	12	5	7
Сблъсках се с реални ситуации в практиката	37	17	27	7	7	5
Усъвършенствах комуникационните си способности	27	22	15	24	5	7
Делегираха ми конкретни отговорности и задачи	38	19	19	10	2	12
Научих се да отстоявам професионални позиции и тези	10	32	15	15	8	20
Научих се да работя в екип	15	24	24	20	7	10
Придобих трудови навици	20	24	27	15	2	12
Усъвършенствах владеенето на чужд език	7	12	24	16	17	24
Усъвършенствах дигиталните си компетенции	12	20	22	22	7	17
Участвах в екипната работа при вземането на решения	12	15	15	19	17	22
СРЕДНА ОЦЕНКА:	22	20	20	16	8	14

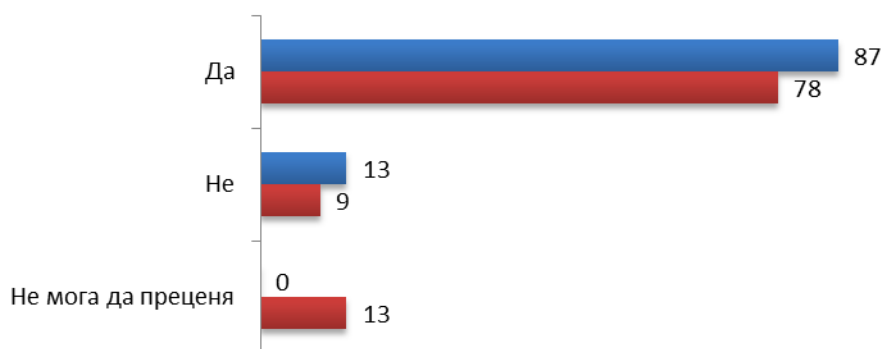
Трябва ли стажът да се заплаща?

■ Работодатели ■ Стажанти

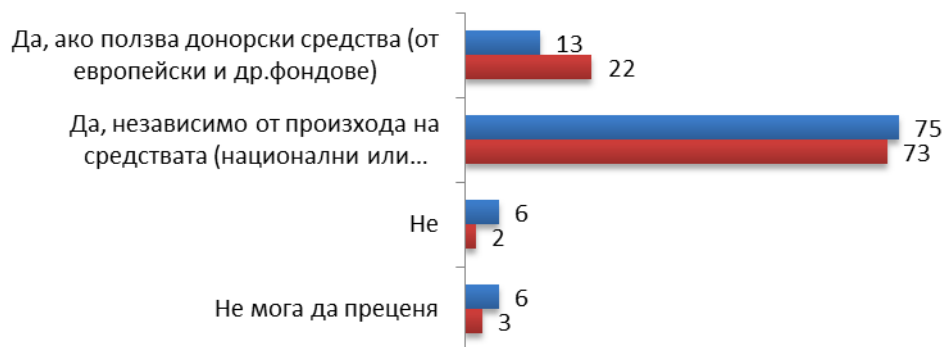
Трябва ли наставникът на стажанта да получава възнаграждение?

■ Работодатели ■ Стажанти

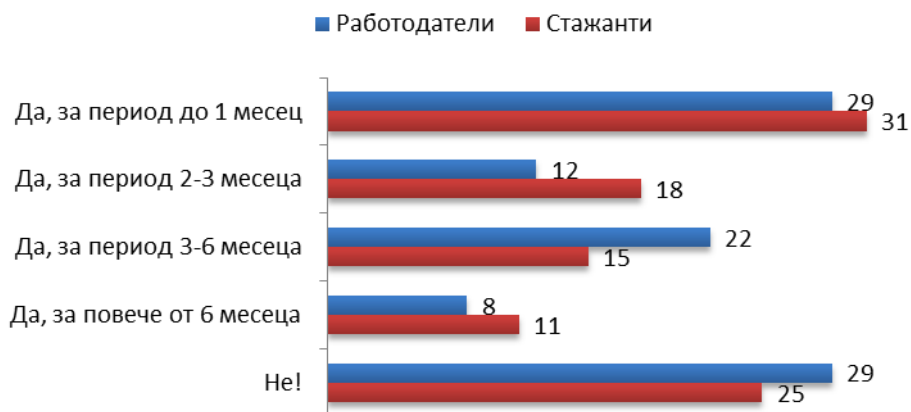

Трябва ли държавата да финансира стажантски програми?

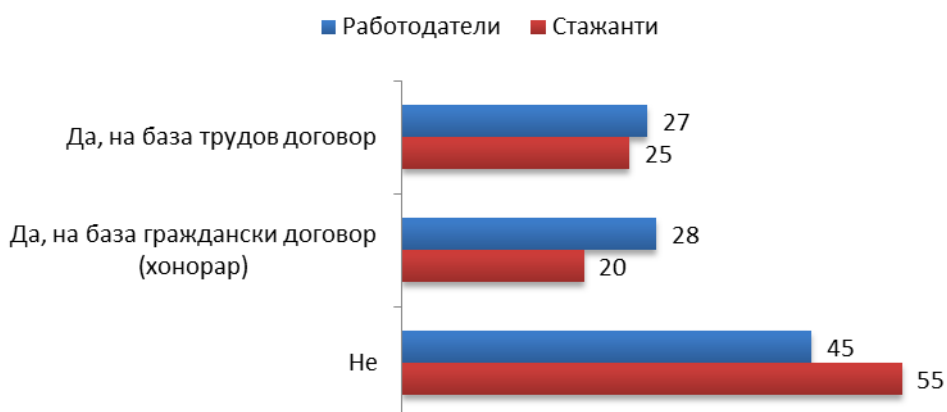
■ Работодатели ■ Стажанти

Приемали ли сте стажанти/ стажували ли сте през последната година?

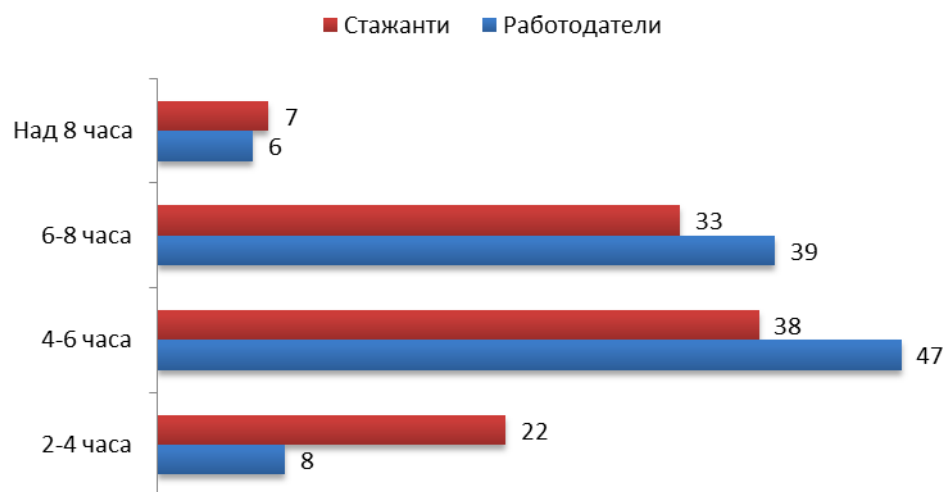
Вашите стажанти/Вие получавате/хте ли възнаграждения за стаж?

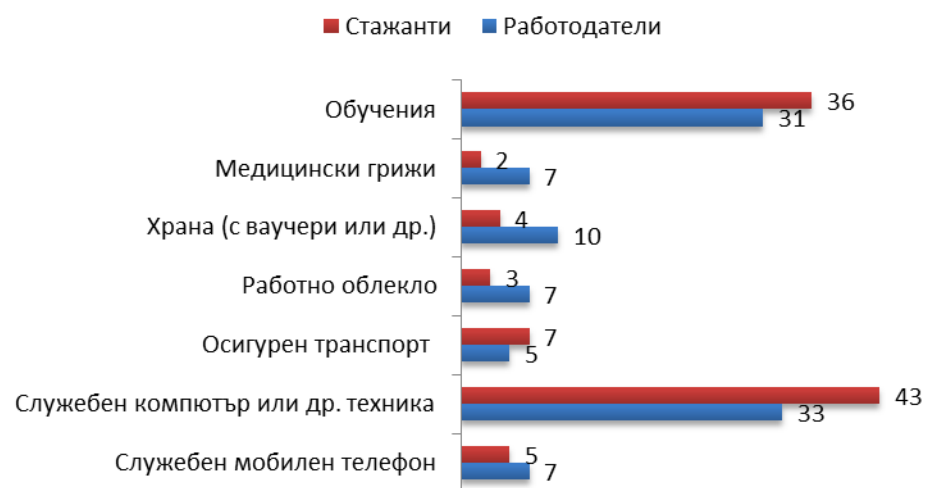
Какъв беше размерът на възнаграждението (в лв./месец)?

Каква беше дневната заетост ?

Какви придобивки получаваха стажантите?

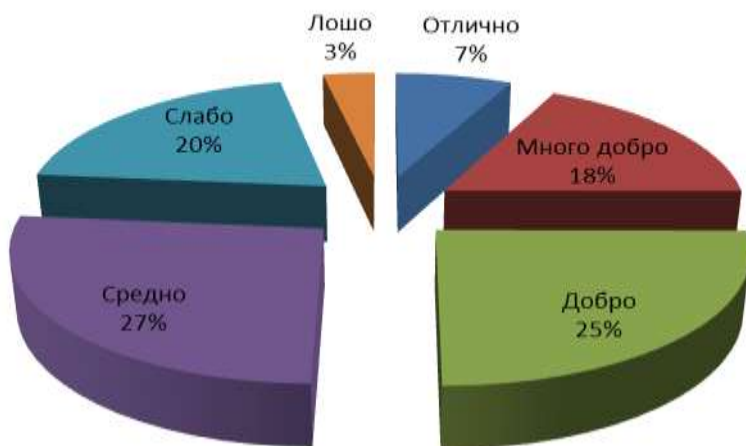

РАБОТОДАТЕЛИ

С какви пречки се сблъскват по отношение на стажантските програми?

Средна оценка на работодателите за качествата на стажантите

СТАЖАНТИ

Какво не Ви хареса по време на Вашия стаж?

Средна оценка на стажантите за предоставените им от работодателите условия

